

FINLANDS DÖVAS FÖRBUND

Verksamhetsberättelse

Projekt Språkstyrka – revitalisering av finlandssvenskt
teckenspråk

1.4.2024-31.3.2025

Aalto Annika
30.5.2025

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	2
2. Verksamhet.....	5
2.1 Finlands Dövas Förbunds verksamhet.....	5
2.1.1 Revitaliseringsprogram.....	5
2.1.2 VIKKE på svenska fick fortsättning.....	7
2.1.3 Seminarium om finlandssvenskt teckenspråk.....	8
2.1.4 Informationskassar.....	10
2.1.5 Arbetsgrupper relaterade till revitalisering.....	11
2.1.6 CODA-information.....	13
2.1.7 Övrig verksamhet.....	13
2.1.8 Samarbete, kontakt och nätverk.....	17
2.1.9 Informationsspridning.....	18
2.2 Finlandssvenska teckenspråkiga rf:s verksamhet.....	19
2.3 Pedersöre kommuns verksamhet.....	20
2.4 Humaks verksamhet.....	22
2 Resurser.....	24
3 Slutord.....	24
Källor.....	26

1. Bakgrund

Marins regeringsprogram, 2019, nämner följande:

”Stimulansprogrammet för det finlandssvenska teckenspråket fortsätter, bland annat ska den ansvariga instansen för forskningen om språket fastställas.”

Undervisnings- och kulturministeriet har sedan 2020 beviljat 131 000 euro årligen för stimulering av det finlandssvenska teckenspråket (FSTS). Projekten bär namnet Språkstyrka. Under den första finansieringsperioden 1.1.2021-31.12.2021 genomfördes följande:

- Finlandssvenska teckenspråkiga rf., FST, bearbetade en ny version av Språkplanen som fick namnet Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk 2021
- Humanistiska yrkeshögskolan Humak planerade en Livs 3 utbildning
- Pedersöre byggde upp undervisning i finlandssvenskt teckenspråk på nätet samt rådgivning till andra förskolor och skolor i Svenskfinland
- Finlands Dövas Förbund, FDF, koordinerade medlen, etablerade kontakt med Åbo akademi för kurs i finlandssvenskt teckenspråk, påbörjade uppdateringen av Kuuloavain.fi sidans svenska innehåll och ordnade en workshop för översättare till finlandssvenskt teckenspråk

Under den andra finansieringsperioden 1.1.2022-31.3.2023 genomfördes följande:

- FST rf. startade upp språkmentorverksamhet i samarbete med Humaks Livs 3 utbildning.
- Pedersöre kommun fortsatte med rådgivning och undervisning i finlandssvenskt teckenspråk på nätet från resursenhet Snäckan och Ytteresse skola till andra daghem och skolor runt Svenskfinland.
- Humak genomförde en tredje Lev i vårt språk (Livs 3) utbildning.
- FDF koordinerade medlen samt arbetet med revitaliseringsprogrammet, planerade inför material på svenska i samarbete med projekt VIKKE och planerade innehållet och starten av Åbo akademis kurs i finlandssvenskt teckenspråk (5 sp) på Språkcentret i samarbete med kursens lärare Lena Wenman. Kursen startade hösten 2022.

Under den tredje finansieringsperioden 15.12.2022-31.3.2024 genomfördes följande:

- FST rf. fortsatte med språkmentoverksamheten, nu med fokus på familjer med hörande föräldrar och hörselnedsatta barn.
- Pedersöre kommun fortsatte med rådgivning och undervisning i finlandssvenskt teckenspråk på nätet från resursenhet Snäckan och Ytteresse skola till andra daghem och skolor runt Svenskfinland. Snäckan ordnade teckenworkshoppar för personal som behöver lära sig teckens om stöd på daghem och förskolor runt kommunen.
- Humak planerade en Livs 4 utbildning med fokus på familjeundervisning på basis av funktionshinderlagstiftningen, både utbildning för handledare/lärare och undervisningsmaterial. För att kunna genomföra utbildningen krävs skild finansiering.
- FDF koordinerade projektet samt medlen och det fortsatta arbetet med revitaliseringsprogrammet, skapade nytt material på svenska i samarbete med projekt VIKKE, Kehitysvammaliitto och teckenspråkiga biblioteket. Även en småskalig kartläggning om tolkningstjänsternas helhetsbild på finlandssvenskt teckenspråk utarbetades.

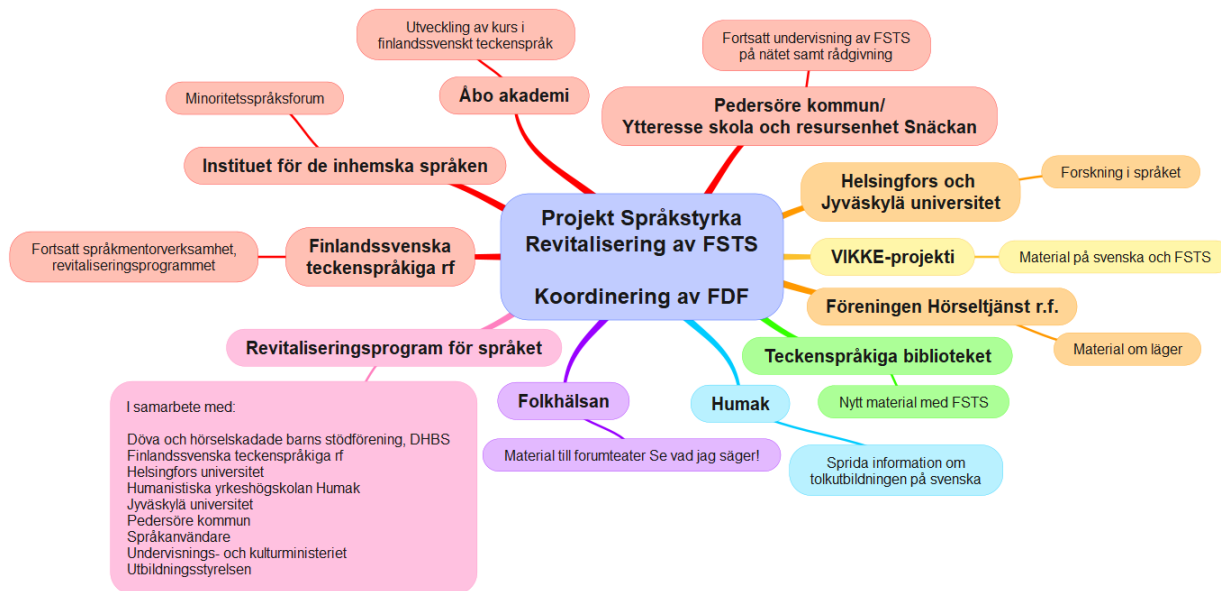
Denna verksamhetsberättelse är skriven med tanke på dokumentering av det som genomförts under den fjärde finansieringsperioden som var 1.12.2023-31.3.2025. Verksamhetsperioden var 1.4.2024-31.3.2025.

För att fortsätta stimulera språket beviljade Undervisnings- och kulturministeriet (UKM) år 2023, 131 000 euro för fortsättning av det stimulerande arbetet. Summan ansöktes av Finlands Dövas Förbund rf som koordinerade projektet. Medel fördelades till Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Pedersöre kommun och Humanistiska yrkeshögskolan Humak. Medel fördelades enligt följande:

- FST 20 000 euro för att fortsätta med språkmentorverksamheten med fokus på familjer och därtill arbete med revitaliseringsprogrammet för språket.
- Pedersöre kommun 20 000 euro för att fortsätta rådgivning och undervisning i finlandssvenskt teckenspråk på nätet från resursenhet Snäckan och Ytteresse skola till andra daghem och skolor runt Svenskfinland.
- Humak 5 000 euro för stöda arbetet med det kommande revitaliseringsprogrammet och planera hur det vore möjligt att få fler svenskspråkiga tolkstuderanden till utbildningen.

Ansökans innehåll planerades i samarbete och besluten om de vidare fördelade summorna gjordes i samarbete med de ovannämnda parterna. Projektets innehåll baserade sig på Språkplan för finlandssvenskt teckenspråk 7.0 från år 2017, Bakgrund till språkplanen för finlandssvenskt teckenspråk från år 2021 samt det kommande revitaliseringsprogrammets utkast. Dokumentens syfte är att ta upp frågor och områden som språkgemenskapen erfar behöver förbättring och har utarbetats i samarbete med FST rf., Dövas förbund och språkbrukare. Även andra centrala aktörer har varit med i arbetet, som t.ex. Helsingfors och Jyväskylä universitet samt Humak som har expertis i och med alla Lev i vårt språk-utbildningar högskolan genomfört.

Figur 1 ger översikt över projektets nätverk och samarbetspartner.

Figur 1. Nätverk och samarbetspartner inom projekt Språkstyrka under verksamhetsperioden 1.4.2024-31.3.2025

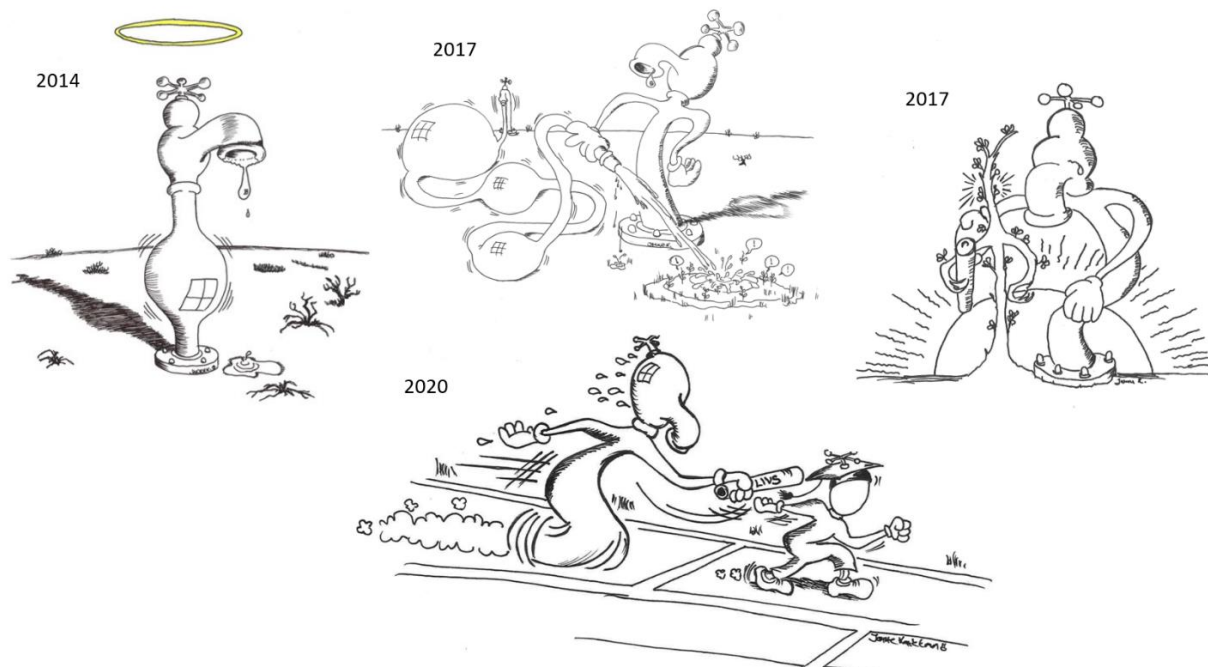
Projektets bild:

Figur 2. Illustration av Janne Kankkonen

Bilden för projekt Språkstyrka symboliserar det hur kranen inte längre är ensam. Den har fått medarbetare och tillsammans kan de vara starkare.

Från början var kranen ensam och symboliserade det hur samhället och den finska staten negligerat språket och dess användare. Sedan 2015 har kranen fått "vattna språket" och sett hur arbetet burit frukt sedan dess.

Figur 3. Bilder på kranens tidigare "uppdrag" illustrerade av Janne Kankkonen.

2. Verksamhet

I det här kapitlet presenteras de olika aktörernas verksamhet skilt för sig. Aktörerna var Finlands Dövas Förbund, Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Pedersöre kommun och Humak.

2.1 Finlands Dövas Förbunds verksamhet

Dövas Förbund bar ansvar för koordinering av projektet, vilket innebar huvudansvar för att skicka in projektansökan och -redovisning. Projektkoordinator ansvarade även för koordineringen av det fortskridande arbetet med revitaliseringsprogrammets utkast.

2.1.1 Revitaliseringsprogram

Bakgrund

En arbetsgrupp sammanträdde för att påbörja arbetet inför ett revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk i december 2022.

Att göra upp ett revitaliseringsprogram innebär en mycket omfattande arbetsprocess på flera nivåer. Det finns heller inget liknande dokument för ett tecknat språk som vi kunde ta modell av.

Det är en krävande process att beskriva alla behov och utmaningar som finns bland dem som använder språket eftersom gruppen är mycket heterogen och man bör ta i hänsyn olika personers behov i deras alla olika livsskeden. Åtgärderna behöver formuleras så tydligt som möjligt för att beslutsfattare ska kunna få en klar bild av varför dessa åtgärder finns i programmet och bör genomföras.

Skrivarbetet fortskred genom att en liten grupp personer arbetade på konkret nivå med texterna i programmet. I skivarbetet deltog Maria Andersson-Koski, Karin Hoyer, Magdalena Kintopf-Huuhka och projektkoordinatorn.

Om processen

Under denna verksamhetsperiod stod fokus på att genomföra ett hörande för programmets utkast.

I juni skickades ett utkast till arbetsgruppen¹ för att samla in kommentarer. Kommentarer togs emot i skriven form på svenska och finska. Därtill ordnade Finlandssvenska teckenspråkiga rf och Finlands Dövas Förbund ett teckenspråkigt tillfälle med genomgång av innehållet på finlandssvenskt teckenspråk där det fanns möjlighet att ge kommentarer på teckenspråk. Efter att arbetsgruppens interna kommentarer till dokumentet var givna i slutet på augusti förbereddes dokumentet för ett hörande.

---

¹ Arbetsgruppen bestod av representanter från följande aktörer: Finlands Dövas Förbund, Helsingfors universitet, finlandssvenska teckenspråksanvändare, Utbildningsstyrelsen, Pedersöre kommun, Humanistiska yrkeshögskolan Humak, Jyväskylä universitet, Döva och hörselskadade barns stödförening rf, Finlandssvenska teckenspråkiga rf, Undervisnings- och kulturministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet ansåg att de inte bär ansvar för att skicka ut programmet på remiss via statens tjänst utlåtande.fi, eftersom de inte formulerat texterna i programmet. Ministeriet föreslog att hörandet kan genomföras via tjänsten dinåsiikt.fi², vars syfte är att effektivisera medborgarnas, organisationernas och myndigheternas dialog och deltagande. Finlands Dövas Förbund och Finlandssvenska teckenspråkiga rf använde sig av tjänsten dinåsiikt.fi³ och hörandet varade från 18.11.2024 i två veckors tid.

Myndigheter och andra aktörer som nämns i programmet i samband med åtgärderna i kapitel 3 kontaktades på förhand eftersom hörandet genomfördes under en relativt kort tidsperiod.

Tyvärr fanns det inte resurser för att översätta utkastet till andra språk men kommentarer till texterna togs emot på svenska, finska och de båda inhemska teckenspråken, via tjänsten dinåsiikt.fi, e-post, samt video via whatsapp. Sammanlagt fick utkastet 24 kommentarer av myndigheter, organisationer, företag, högskolor, forskningsinstitut och privatpersoner. 17 svar gavs via dinåsiikt.fi och resten via e-post eller whatsapp. Kommentarer skickades in på svenska, finska och finlandssvenskt teckenspråk.

Projektkoordinatorn erfar att hörandet gav språket och dess ställning mycket uppmärksamhet, speciellt bland myndigheter.

Under början av året 2025 slutfördes texterna på basis av kommentarerna och efter det översattes det sista kapitlet, som består av en sammanfattning av åtgärderna, till finlandssvenskt teckenspråk, finska och engelska.

The screenshot shows the website dinåsiikt.fi. The navigation bar includes links to various services like demokrati.fi, medborgarinitiativ.fi, välfärdsområdesinitiativ.fi, invånarinitiativ.fi, dinåsiikt.fi, epanelen.fi, utlåtande.fi, vaalit.fi, and partiregistret.fi. The main header features the dinåsiikt.fi logo, navigation links for 'Projekt' and 'Information', a 'Logga in' button, and a language selector for 'Suomeksi'. The page title is 'Revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk'. Below the title, it indicates 17 comments and the date 18.11.2024. A prominent blue button says 'Delta i projektet'. Below this button, there is a call to action: 'Visa avslutade diskussioner och enkäter'. A large photograph shows a woman on the left and a man on the right, both using hand gestures to communicate. Below the photo, there is text stating that the Finnish sign language has been identified as being in need of a comprehensive revitalization program, and that the Finnish Deaf Federation and the Finnish Sign Language Association are seeking comments on the revitalization program for the Finnish sign language.

Figur 4. Bild från dinåsiikt.fi webbtjänsten.

² [Dinåsiikt.fi i korthet - Dinåsiikt.fi](#)

³ [Projekt: Revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk - Dinåsiikt.fi](#)

Innan hörandet tog projektkoordinator upp publiceringen av programmet med undervisnings- och kulturministeriet. Projektkoordinatorn fick kännedom om att justitieministeriet har publicerat även sådant material de inte själva producerat, med en klausul om att de inte producerat texterna och att texterna inte är formulerade i enlighet med ministeriets åsikter. Frågan gällde om även undervisnings- och kulturministeriet kunde förfara på samma sätt och publicera programmet. Ministeriet lovade återkomma till ärendet efter att hörandet genomförts. Projektkoordinatorn inväntar ännu svar av ministeriet (31.3.2025).

Arbetet med att slutföra och publicera revitaliseringsprogrammet fortsätter under Språkstyrkas följande verksamhetsperiod.

2.1.2 VIKKE på svenska fick fortsättning

Figur 5. Bild av VIKKE projektets svenskspråkiga ingångssida

VIKKE-projektet⁴, på Niilo Mäki institutet och Jyväskylä universitet, är ett avslutat projekt där man forskat i hur barn tillägnar sig finskt teckenspråk. På webbplatsen finns det material om hur barn tillägnar sig finskt teckenspråk och hur språket utvecklas, information om utvärdering av barns kunskaper i finskt teckenspråk, om undervisning samt material för undervisning i finskt teckenspråk.

Med tanke på revitaliseringen av FSTS är det viktigt att föräldrar från första början får en förståelse för hur man interagerar med ett barn som inte hör normalt och får en förståelse för varför teckenspråket har en stor betydelse för barnet.

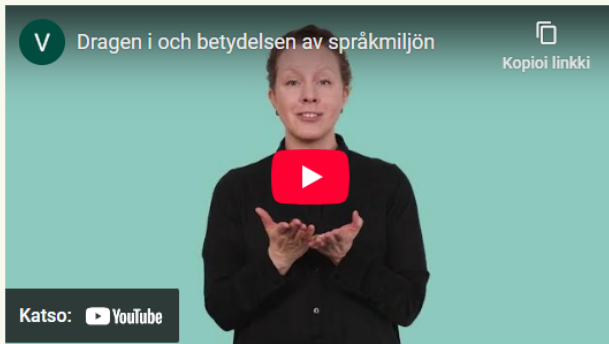
VIKKE har redan en tid haft i sitt intresse att utöka materialet på sina svenskspråkiga sidor som öppnades under Språkstyrkas förra verksamhetsperiod. Informationen som tidigare gavs ut på svenska och finlandssvenskt teckenspråk bestod av tidig interaktion på teckenspråk. Under denna verksamhetsperiod anpassades därtill följande innehåll till svenskspråkiga läsare och översattes till finlandssvenskt teckenspråk:

- Att tillägna sig teckenspråk och språkutvecklingens gång
- Teckenförrådet

⁴ [Tervetuloa VIKKE-hankkeen sivuille! – VIKKE \(nmi.fi\)](https://www.vikke.fi/)

- Grammatikaliska strukturer i teckenspråk och hur barn tillägnar sig dem--
- Utvecklingen av berättarförmågan hos barn som tillägnar sig teckenspråk
- Mångformighet bland familjer som använder teckenspråk
- Dragen i och betydelsen av språkmiljön
- Vem är familjerna och barnen som använder teckenspråk?

Dragen i och betydelsen av språkmiljön

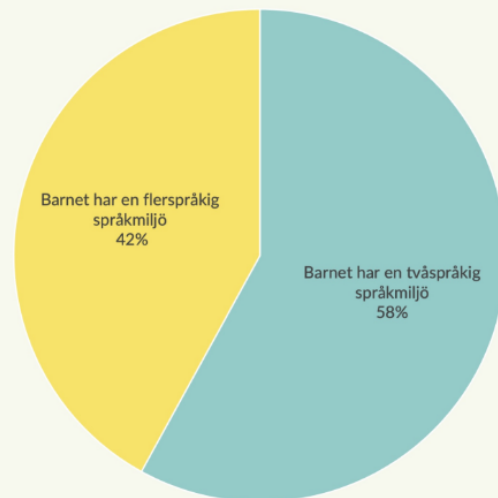

Barn som tillägnar sig teckenspråk har mångsidiga språkmiljöer. Barn har en medfödd förmåga att tillägna sig de språk som används i barnets omgivning, oberoende av språkens modalitet eller antal. Enligt en generell uppskattning finns det till och med fler två- eller flerspråkiga än enspråkiga barn i världen i dag. Språkmiljön för ett barn som tillägnar sig teckenspråk innefattar så gott som alltid två eller fler språk. VIKKE-projektet gjorde en kartläggning år 2020, och den visade att av barn som tillägnar sig teckenspråk (n=147) växer 58 % upp i en tvåspråkig och 42 % i en flerspråkig språkmiljö (Figur 1). Figur 1. Två- och flerspråkighet i språkmiljöerna för barn som tillägnar sig teckenspråk

Barnen tillägnar sig alltså ofta samtidigt ett eller fler talade språk och ett eller fler teckenspråk från sin omgivning. Av kartläggningen framgick också att föräldrarna upplevde att barnens två- eller flerspråkighet var mycket viktig. Det finns stora skillnader mellan dragen i språkmiljöerna för olika barn som tillägnar sig teckenspråk. Dragen i språkmiljön påverkas bland annat av skillnader i hörselstatusen hos barnet samt hos barnets syskon och föräldrar, kvaliteten på och mängden av inflöde på olika språk från barnets omgivning samt möjligheterna för barnet att använda de språk hen har tillägnat sig i olika situationer och med olika personer både hemma och utanför hemmet. Därför är det viktigt att alltid iaktta språkutvecklingen hos ett barn som tillägnar sig teckenspråk i relation till omgivningen där barnet tillägnar sig olika språk.

Dragen i språkmiljön för ett barn som tillägnar sig teckenspråk påverkas också av teckenspråkens status som minoritetsspråk i förhållande till talade språk. Språkens status i den omgivande gemenskapen påverkar ofta till exempel det inflöde som barnet får på minoritetsspråket samt möjligheterna att använda minoritetsspråket i olika situationer i jämförelse med majoritetsspråken.

Figur 1. Två- och flerspråkighet i språkmiljöerna för barn som tillägnar sig teckenspråk

Figur 6. Bild från VIKKE projektets webbplats om den språkliga miljöns betydelse.

Adressen till webbplatsen: [Välkommen till VIKKE-projektets webbplats! – VIKKE \(nmi.fi\)](https://www.vikke.fi/)

2.1.3 Seminarium om finlandssvenskt teckenspråk

Dövas Förbund och Finlandssvenska teckenspråkiga var huvudarrangörer för ett seminarium om det finlandssvenska teckenspråket 9-10.12.2024.

Figur 7. Bild från seminariet på Ljusa huset.

Det är redan över fyra år sedan undervisnings- och kulturministeriet gjorde beslut på att Helsingfors och Jyväskylä universitet ska bära delat ansvar föra forskning i finlandssvenskt teckenspråk under 2021-2024. Även projekt Språkstyrka startade 2021 med språkstärkande initiativ. Det var alltså dags att ta en titt på vad allt som hänt under de senaste åren, speciellt inom forskning på Helsingfors, Jyväskylä och Tammerfors universitet samt Åbo akademi.

Seminarium om finlandssvenskt teckenspråk 9–10.12.2024

Måndag 9.12

Finlands Dövas Förbund, Ljusa huset, auditoriet, Ilkkavägen 4

09.00 Kaffe

9.15 Välkommen

Magdalena Kintopf-Huuhka (Finlandssvenska teckenspråkiga rf) och Annika Aalto (Finlands Dövas Förbund)

9.30 En titt i den finlandssvenska teckenspråkskorpusen (Jyväskylä universitet)

Karin Hoyer, Juhana Salonen, Lena Wenman

11.00 Revitaliseringsprogram – hur stärka språk i praktiken? (del 1)

Maria Andersson-Koski, Annika Aalto, Magdalena Kintopf-Huuhka

11.30 Lunch (på egen bekostnad)

13.00 Revitaliseringsprogram – hur stärka språk i praktiken? (del 2)

14.00 Kaffe

14.30 Vad gör jag då ett tecken saknas? Om teckenbildning, lexikon och översättning

Sebastian Embacher (Institutet för Språk och folkminnen) och Janne Kankkonen, (Finlands Dövas Förbund)

16.00 Sammanfattning

16.15 Dagen avslutas

Tisdag 10.12

Helsingfors universitet, Språkcentret, sal 406, Fabiansgatan 26

13.00 Välkommen

Prefekt Terhi Ainiola (Finskugriska och nordiska avdelningen vid Helsingfors universitet)

13.15 Lätt och anpassat finlandssvenskt teckenspråk

Satu Siltaloppi (Tammerfors universitet)

13.45 Kamp och kriser:

Finlandssvensk teckenspråksgemenskap och dövundervisning, 1890–1990-tal
Hanna Lindberg (Åbo akademi)

14.15 Kaffe

14.45 Finlandssvensk teckenspråkskorpus: om att definiera gränser vid annoteringen

Juhana Salonen, Karin Hoyer, Lena Wenman (Jyväskylä universitet)

15.15 Uppfattningar om ansvar i revitaliseringen av finlandssvenskt teckenspråk

Maria Andersson-Koski, Lieselott Nordman (Helsingfors universitet)

15.45 Diskussion

16.30 Avslutning

Arrangörerna förbehåller sig rätten till ändringar i programmet.

Arrangeras och finansieras av:

Figur 8. Bild på seminariets program.

Dagarna gav ett brett utbud av forskningen och en inblick i hur långt arbetet med det kommande revitaliseringsprogrammet framskridit samt en insyn i hur språkrådgivningen analyserar språket.

Alla Powerpointpresentationer kan ses på temasidan för finlandssvenskt teckenspråk under rubriken Projekt: [Finlandssvenskt teckenspråk och språkets revitalisering - Finlands Dövas Förbund](#)

Nyhet om seminariet: [Hur mår det finlandssvenska teckenspråket? Seminariet gav svar - Finlands Dövas Förbund](#) 20.12.24

Seminarier ordnades i samarbete med Helsingfors och Jyväskylä universitet och finansierades av undervisnings- och kulturministeriet och Svenska litteratursällskapet.

2.1.4 Informationskassar

Eftersom det finns ont om information på svenska för familjer med hörande föräldrar till hörselnedsatta barn på svenska har projektkoordinatorn sammanställt ett informationspaket till dessa familjer. Därtill är den information som finns utspridd på nätet och svår att hitta utan att ha kunskap om olika begrepp som används för olika hörselskador.

Föräldrarna som deltog i Döva och hörselskadade barns stödförenings kurs under hösten 2024 fick ge respons om innehållet. Som önskemål framfördes en "karta" över vad det vore bra att veta i barnets olika åldrar, t.ex. när man kan börja lära sig tecken, vad behöver man ta i hänsyn vid daghems- och skolstart osv.

Informationspaketet består av följande innehåll:

- Hörselskadade barns föräldraförbund rf (HBFF)
- LapCI ry
- Finlandssvenska teckenspråkiga rf (FST)
- Döva och hörselskadade barns stödförening rf (DHBS)
- Föreningen Hörseltjänst rf sommarläger
- Finlands Dövas Förbund (FDF)
- Papunet – tecken som stöd
- Kuuloavain.fi
- VIKKE-projektet
- Broschyren Teckenspråken i Finland
- Karta över viktig information i barnets olika åldrar och övergångsskeden
- Samtyckesblankett

Informationen ges till familjerna i en tygkasse där det finns Finlands Dövas förbunds, Finlandssvenska teckenspråkigas och Döva och hörselskadade barns stödförenings logon. På andra sidan finns text och teckenbild för tecknet VAD⁵. Koordinator beställde två olika versioner av kassarna. Den ena versionens målgrupp är föräldrar som varit en längre tid med i DHBS verksamhet, som har äldre barn och vet att ordet Vad? är ett mycket vardagligt ord för barn med en hörselnedsättning. Den andra versionens målgrupp är familjer som nyss fått veta att barnet har en hörselnedsättning och därmed inte ännu har mycket information.

---

⁵ [Handlaget](#)

Figur 9. Bilder på informationskassarna.

Samtyckeblanketten delas ut till de kassar som projektkoordinatorerna ber att Hörcentralernas habiliteringshandledare delar ut till nya familjer. I samtyckeblanketten för föräldrarna kryssa för om de önskar att någon från FDF, FST och/eller DHBS kontaktar dem. Därefter kan habiliteringshandledaren ge familjens kontaktuppgifter vidare då familjen gett sitt samtycke. Den nuvarande utmaningen är att ingen på tredje sektorn får veta om nya familjer med hörselnedsatta barn. Genom informations-spridning via Hörcentralen hoppas projektkoordinatorerna att situationen förbättras.

Informationskassarna delas ut via FDF, FST, DHBS och habiliteringshandledarna under följande verksamhetsperiod.

2.1.5 Arbetsgrupper relaterade till revitalisering

Samarbete med arbetsgrupper vars primära språk är finska och finskt teckenspråk är viktigt eftersom det finns flera gemensamma utmaningar för finlandssvenskt och finskt teckenspråk.

Ad hoc-arbetsgrupp på Utbildningsstyrelsen

Utbildningsstyrelsen (UBS) bildade en ad hoc-expertgrupp som påbörjade sitt arbete i februari 2023. Gruppens uppgift är att utveckla de teckenspråkiga ärenden som UBS bär ansvar för, d.v.s. teckenspråk inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, allmänna språkexamina (YKI) och läromedel på teckenspråk.

Projektkoordinatorerna har representerat det finlandssvenska teckenspråket i arbetsgruppen i samarbete med Finlandssvenska teckenspråkiga rf, vars verksamhetsledare är suppleant.

Arbetsgruppen sammankom 3 gånger. Under mötena behandlades följande teman:

- teckenspråkig fortbildning
- utbildning och språkliga frågor för invandrare (medborgarskapsprov, språkexamen)
- läroplikt och andra stadiets utbildning

Minoritetsspråksforum

Som en följd av det Språkpolitiska programmet⁶ (2022) fick institutet för de inhemska språken i uppdrag att bilda ett nätverk mellan representanter för de autoktona språken i Finland. Nätverket sammankom första gången 1.9.2023.

Forumet sammankallades inte av Språkinstitutet under verksamhetsperioden men projektkoordinatorn Lotta Jalava informerade om publiceringen av Maija Dahlbergs för justitieministeriet gjorda utredning om de inhemska minoritetsspråkens konstitutionella ställning – särskilt innehållet i och tolkningen av 17 § 3 mom. i grundlagen. Forumet önskade få träffa utredaren innan publiceringen för diskussion och informationsutbyte, men det inte var möjligt.

Revitalisering av de båda inhemska teckenspråken, arbetsgrupp inom Dövas Förbund

Finlands Dövas Förbund grundade 2022 en arbetsgrupp för att uppnå sin strategiska målsättning om att revitalisera de båda inhemska teckenspråken. Gruppen består av förbundets styrelsemedlemmar och anställda.

Projektkoordinatorn representerar FSTS och ger information om hurdana åtgärder man planerar och har genomfört för FSTS. En del åtgärder kan användas även för det finska teckenspråkets del.

Förbundet fick finansiering av Bovallius stiftelsen för tre års klubbverksamhet på de båda inhemska teckenspråken. Därmed lyckades arbetsgruppens målsättning om att förverkliga lågtröskelverksamhet på teckenspråk för familjer. Nu kan arbetsgruppen koncentrera sig mer på språkpolitik. Därmed ändras gruppens namn till Teckenspråkens språkpolitiska uppföljningsgrupp. Uppgifterna är att:

- följa upp (statens) språkpolitiska program för autoktona språk
- gå diskussioner om teckenspråkens status samt förstärkning av deras livskraft i Finland och utomlands
- samla information om andra små språks erfarenheter av revitalisering
- stöda finlandssvenska teckenspråkets revitaliseringsarbete (ett revitaliseringsprogram på kommande) samt andra praktiska åtgärder (Språkplanen)
- följa upp hur arbetet med språklubbarna framskrider

Samarbetsgruppen Kumpparit

Kumpparit är en samarbetsgrupp vars primära syfte är att de olika organisationerna som arbetar för teckenspråkiga barn och barn med hörselnedsättning sammankommer för att dela information och för att bygga upp tätare samarbete kring barnens bästa. Projektkoordinatorn representerar FSTS.

Under verksamhetsperioden sammankom gruppen 9 gånger. Nedan ett urval av verksamheten:

- Gemensamma målsättningar för finansieringsansökningar
- Förbereda utlåtanden tillsammans
- Informationsutbyte om evenemang, webinarier och konferenser
- Påverkansarbete samt följa upp ändringar angående den nya funktionshinderlagen, som trädde i kraft 1.1.2025

---

⁶ [Språkpolitiskt program : Statsrådets principbeslut \(valtioneuvosto.fi\)](#)

- Gemensamma valteser inför välfärdsområdes- och kommunalval
- arrangerade ett webinarium åt föräldrar om ändring av stöd för lärande inom den grundläggande utbildningen fr.o.m. 1.8.2025. Projektet stod för tolkningen till finlandssvenskt teckenspråk för att tillställningen skulle vara mer tillgänglig.

2.1.6 CODA-information

Under projekt Språkstyrkas tidigare verksamhetsperioder har det kommit fram att skolor och daghem har mycket sällan kunskap om vad CODA (Child of Deaf Adult) betyder.

CODA-barn har egna särdrag eftersom de växer i första hand en visuell omgivning, inte auditiv som andra dagis- eller klasskompisar. CODA-barn är alltid minst tvåspråkiga men de flesta flerspråkiga, vilket kan leda till en blandning av alla olika språk i kommunikationen. Detta är helt naturligt för två- och flerspråkiga barn, men kan behöva tas i hänsyn inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen, speciellt i de lägre klasserna.

Skolorna har sällan förståelse för varför CODA-barn behöver även få undervisning i teckenspråk och är därmed inte villiga för flexibilitet eller stå för kostnader för att eleverna ska kunna få undervisningen i sitt modersmål.

Projektkoordinatorn sammanställde ett informationspaket till skolor. Paketet kompletterades med Livs 3 studerandes tidigare sammanställda information till daghem.

I informationspaketet tas det kort upp sådant som är bra för läraren att veta, en video där ett CODA-barn berättar om sin familj och hur hen använder både det tecknade och det talade språket.

Materialet publicerades på Dövas förbunds temasida för finlandssvenskt teckenspråk, under rubriken För barnfamiljer och föräldrarna kan hänvisa nya lärare att bekanta sig med materialet. Materialet är tillgängligt för alla.

Länk till materialet: [Finlandssvenskt teckenspråk och språkets revitalisering - Finlands Dövas Förbund](#)

2.1.7 Övrig verksamhet

- Föreningen Hörseltjänst ordnar varje år ett läger för alla barn med en hörselnedsättning i Svenskfinland. Efter coronan har deltagarantalet minskat och lägerledarna har önskat nå fler familjer runt Svenskfinland. Projektkoordinatorn framställde en video, där två personer som är erfarna lägerdeltagare och -ledare ställde upp och berättar om lägret. Därtill stöttade koordinatören föreningen en styrelsemedlem att framställa ett informationsblad om lägret i pdf format, som lätt kan skickas till familjer per e-post. Materialet har spridits via föreningens egna kanaler, Dövas Förbunds kanaler och föreningen Döva och hörselskada barns stödförenings kanaler. Koordinatören kom överens om att materialet publiceras på DHBS förnyade webbplats: [Hörsellägret - DHBS](#).
- Temasidan för språket och revitaliseringen uppdaterades med information om revitaliseringsprogrammets hörande, CODA-info och seminariet om finlandssvenskt teckenspråk.

Därtill har koordinatören fyllt i evenemang till kalendern för att informera om finlandssvenska tillställningar.

Länkar till temasideorna:

- på svenska: [Finlandssvenskt teckenspråk och språkets revitalisering - Finlands Dövas Förbund \(kuurojenliitto.fi\)](https://www.finlandssvenskt-teckensprak.org/)
- på finska: [Suomenruotsalainen viittomakieli ja sen elvytys - Kuurojen Liitto](https://www.kuurojenliitto.fi/)
- Under en av träffarna med språkmentorfamiljerna framförde familjerna ett önskemål om Veckans tecken kompletterad av Veckans tips. Projektkoordinatorn har sedan november 2024 valt ut, tecknat och skickat ut Veckans tecken och tips via föreningen DHBS:s whatsappgrupp, alltså inte endast till de familjer som deltagit i språkmentorverksamheten. Tecknen tecknas på ett pedagogiskt sätt så att vem som helst har möjlighet att lära sig rätt handform, rörelse osv. Tipsen varierar från t.ex. material på teckenspråkiga biblioteket (sånger, spel etc.) till stödteckenmaterial på Folkhälsans sidor. Familjerna har önskat att veckans tecken och tips får fortsättning under följande verksamhetsperiod.
- Projektkoordinatorn blev bjuden att besöka Lyceiparkensskola i Borgå på deras första kurs om tecken som stöd för att undervisa i tecken och filma en video där eleverna berättar vad de lärt sig på kursen. Koordinatören redigerade materialet till en video som skolan fick för att marknadsföra kursen i framtiden.
- Se vad jag säger!- forumteater på finlandssvenskt teckenspråk.
  - Skådespelare Laura Liman ansökte i samarbete med projektkoordinatorn om medel av Svenska kulturfonden för att planera en interaktiv föreställning på finlandssvenskt teckenspråk som kan förevisas i ett litet utrymme, dvs. i ett klassrum eller daghemmets lekrum. Den primära målgruppen för föreställningarna kommer att vara de barns daghemsgrupper och klasser som får undervisning på nätet från Ytteresse skola eller förskolan Snäckan, därtill andra barn som använder teckenspråk eller tecken på daghemmet, i skolan eller hemma. Kulturfonden beviljade medel för planeringen, som sker i maj och september 2024.
  - Svenska kulturfonden beviljade medel för planering av teaterföreställningen och projektkoordinatorn samarbetade med skådespelarna Laura Liman och Jarl Hanhikoski under planeringen. Koordinatören etablerade kontakt med Folkhälsan och stöttade presentationen av idén. Därtill arrangerade koordinatören ett planeringsmöte med samarbetsparter, Dövas Förbunds språkrådgivning, Ytteresses skola, Folkhälsan och DHBS rf. Projekt Språkstyrka kommer att stötta uppbyggandet av teaterföreställningen i form av medel under den följande verksamhetsperioden och projektkoordinatorn kommer att agera som ordförande för en styrgrupp.
- Projektkoordinatorn var som utställare på dövas kultur dagar i maj i Helsingfors och gav information om finlandssvenskt teckenspråk och projektet samt delade ut svenskspråkigt material.
- Annika Sylvén-Reuter på Svenska Yle gjorde en radiodokumentär som bär namnet Elsas två världar: Att växa upp döv med implantat⁷. Projektkoordinatorn hjälpte till med kontakt till döva och hörselsatta barn och unga via sina kontaktnätverk, gav information om bl.a. CI och agerade som sakkunnig och intervjuades i programmet.
- Samarbete med Teckenspråkiga biblioteket:

---

⁷ [Elsas två världar: Att växa upp döv med implantat | Dokumenterat | Yle Arenan](#)

- Biblioteket slutförde temateckenspel⁸ som förverkligades i samarbete med Språkstyrka projektet. Koordinatören spred informationen om spelet via sina kanaler.
  - Biblioteket producerade sagan Havets enhörning⁹ på både finlandssvenskt och finskt teckenspråk. Projektkoordinatören gav sin röst till den finlandssvenska versionen.
  - Projektkoordinatören ställde upp för att kolla igenom undertextning till sagan Rödluvan¹⁰ som biblioteket publicerade.
- Samarbetet med Åbo akademis kurs i finlandssvenskt teckenspråk fortsatte i form av kontakt och informationsutbyte med kursläraren och kontaktperson på Språkcentret. Projektkoordinatören erbjöd kursen videomaterial som tidigare producerats inom projekt Språkstyrka och reflekterade med läraren över utvecklingsförslag på basis av kursresponser.
- Därtill startades diskussionerna med Språkcentret om möjlighet att erbjuda kursen via KiVANET¹¹, som är ett nätverk för alla högskolor i Finland. Via KiVANET erbjuds möjlighet för studenter att delta på språkkurser som arrangeras av andra högskolor. Detta skulle öppna möjligheter för fler studeranden runt Svenskfinland att delta på den finlandssvenska teckenspråkskursen. Målsättningen är att kursen skulle kunna erbjudas inkommande höst 2025 för första gången via KiVANET.
- Kursens lärare och projektkoordinatören skrev en artikel om undervisningen, Hur kan en digital kurs bidra till att stärka ett hotat språk?¹², som publicerades i Kielikeskus tutkii¹³ i maj 2025.
- I januari träffade projektkoordinatören och FST rf:s verksamhetsledare Svenska Yle för att bygga upp mer kontinuerlig kontakt och för att få fler program på FSTS. Under mötet diskuterades piloten om ett diskussionsprogram vars situation ännu var öppen. Chefen för programinköp och samarbeten Christoffer Forssell tog upp att Yle hade samarbetsförhandlingar framför sig inom kort, vilket innebar osäkerhet om inom framtida programproduktion. Vi kom överens om att återkomma efter att samarbetsförhandlingarna är över och Svenska Yle har en insikt om sina kvarstående resurser.
- Projektkoordinatören tog emot en praktikant som hade i sitt intresse att bekanta sig närmare med FSTS och revitalisering. Hen var tolkstuderande för det sista året och fick följa projektkoordinatörens arbete, bekanta sig med Dövas Förbunds svenskspråkiga verksamhet, ha språkbad i svenska och lära sig FSTS tecken under praktikperioden. Praktikanten fick kontakt till Ytteresse skola via koordinatören och vistades en del av praktiktiden där.
- Projektkoordinatören samarbetade med Humak för att nå ut till gymnasiestudenter som kunde ha intresse av att ansöka till tolkutbildningen. Koordinatören samlade in alla svenskspråkiga gymnasiers studiehandledares kontaktoppgifter och skickade Humaks brev till alla. Tyvärr kontaktade ingen projektkoordinatören för mer ingående information om det finlandssvenska teckenspråket eller tolkutbildningen.
- Projektkoordinatören gav förra verksamhetsperioden bakgrundsinformation om vilken roll det finlandssvenska teckenspråket har i det finländska utbildningsväsendet idag och vilken roll den kunde ha samt om att en satsning på att inkludera stödtecken i småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen inte löser situationen för att stöda de teckenspråkiga barnens modersmålsutveckling. Tankesmedja Magma's utredning Språkundervisningens nuläge och framtidsvisioner¹⁴, beställd av Utbildningsstyrelsen, publicerades i september 2024.

⁸ [Teemaviittomapeli \(viittomakielinenkirjasto.fi\)](https://www.viittomakielinenkirjasto.fi)

⁹ [Havets enhörning - Teckenspråkiga biblioteket](#)

¹⁰ [Rödluvan - Teckenspråkiga biblioteket](#)

¹¹ [KiVANET](#)

¹² [kielikeskus-tutkii-2025_ve2.pdf](#)

¹³ [Kielikeskus tutkii 6 on julkaistu | Turun yliopisto](#)

¹⁴ [Sprakundervisningens-nulage-och-framtidsvisioner-klar.pdf](#)

- Projektkoordinatören skrev en ändringsansökan till ministeriet eftersom det i och med den försämrade och mycket instabila finansieringssituationen inom tredje sektorn skulle vara omöjligt att trygga uppehåll av en svensk sida för Viittomahaku. Därmed lönar det sig inte att använda tid och resurser för att bygga upp en webbplats ingen inom teckenspråksområdet kan trygga uppehåll för. Istället avlönade förbundet en person på timbasis som planerade en kampanj som bär namnet Adoptera tecken. Kampanjen genomförs via workshopar under våren och hösten 2025 och deltagarna får adoptera tecken och uttryck som fallit i glömska men finns med i Se vårt språk intervjumaterialet som filmats för ca 20 år sedan. Därtill innebar förberedelserna utökning av material i FSTS korpuserna i och med att dessa intervjuer fått annoteringsanteckningar, som även lagts med i korpuserna. Idén kom från Språktidningens kampanj¹⁵ om att adoptera svenska ord som gallras bort ur Svenska Akademiens ordlista. Ministeriet godkände ansökan.
- Timarbetare arbetade med Papunets teckenmaterial eftersom teckenbilderna som finns på webbplatsen är finska tecken. Tecken som hör till kategorin adjektiv fick en genomgång där de teckenbilder som finns på Papunet jämfördes med material i ordböckerna Suvi och SignWiki, samt FSTS korpuserna. Målet på långsikt är att se igenom alla teckenbilder och lämna dem på webbplatsen i fall de kan hittas från någon källa. Övriga tecken kan eventuellt klassas som tecken som används enbart i det finska teckenspråket. Inget material publicerades ännu.
- Under Svenska veckan i november publicerades material på Facebook¹⁶, veckan till ära.
  - Oili Heimonen har studerat på Jyväskylän universitet och valde att forska i olika teckentyper i finlandssvenskt teckenspråk. Eftersom arbetet skrevs på finska tyckte både projektkoordinatören och Oili att det är ytterst viktigt att även finlandssvenska teckenspråkiga ska kunna ta del av arbetet och att det finns information om innehållet även på teckenspråk. Oili ställde upp och berättade om sitt arbete och koordinatören filmade och redigerade en serie på sex delar.
  - Projektkoordinatören samarbetade med FST rf och producerade tillsammans videomaterial med information om och på det finlandssvenska teckenspråket. Som exempel togs upp t.ex. förbättrad tillgänglighet på Yles webbplats, medlemskap i föreningen FST rf och att finlandssvenska teckenspråket alltid firas lördagen i samband med Svenska veckan.
- Projektkoordinatören hade som uppgift att ta reda på om det vore möjligt att i framtiden ha en webbkorpus¹⁷ i Finland för bättre tillgänglighet av FSTS korpusmaterialen. För tillfället kräver användningen av korpus nedladdning av ett skilt program, ELAN, för att man ska kunna se och använda annoteringarna, t.ex. i undervisningssyfte. Teckenspråkscentret i Jyväskylä testar under våren 2025 möjligheten att visa korpusmaterial via en webbläsare i samarbete med Avoimen tiedon keskus vid Jyväskylän universitet. Det är fråga om en pilot och en första version ska enligt planen finnas sommaren 2025.
- I mars ordnande projektkoordinatören ett distanstillfälle för Dövas förbunds personal för att ge information om det kommande revitaliseringsprogrammet. Även här samarbetades med FST rf och verksamhetsledaren ställde upp för att presentera programmets innehåll tillsammans med koordinatören. Zoomtillfället bandades in så att de som inte kunde delta kan se inbandningen på efterhand. Deltagarna fick material för bekantning på förhand och tillfället innehöll även diskussioner i break out-rooms. Allt material gavs även till förbundets styrelse för information.

¹⁵ [Vi listar 1 001 hotade svenska ord – Här är orden som försvinner - Språktidningen](#)

¹⁶ [\(20+\) FDF:s teckenspråkiga ankdamn | Facebook](#) och [\(20+\) Facebook](#)

¹⁷ [Svenskt teckenspråkskorpus - STSKorpus](#)

Målsättningen var att väcka upp tankar om hur var och en som arbetar på förbundet kunde bära sitt strå till stacken för att förbättra det finlandssvenska teckenspråkets situation.

2.1.8 Samarbete, kontakt och nätverk

Under projektet använde koordinatorn sig av tidigare etablerade kontakter och nätverk och formade nya. Utan dem skulle projektet förmodligen inte varit lika framgångsrikt. Förutom intressegrupperna dvs. Humak, Pedersöre kommun och FST rf var de centrala samarbetsparterna:

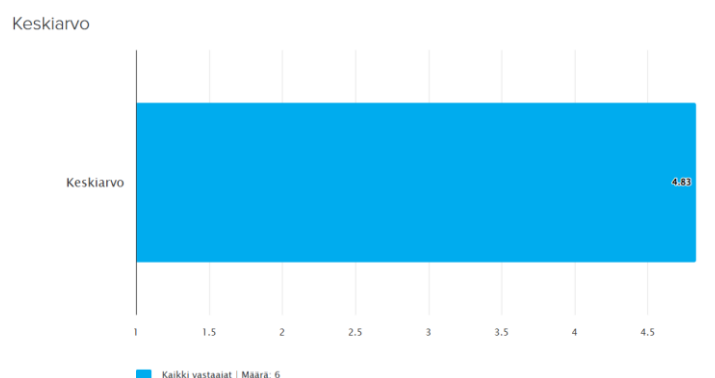
- Helsingfors universitet
- DHBS rf.
- Folkhälsan
- Institutet för de inhemska språken
- Jyväskylä universitet
- Undervisnings- och kulturministeriet
- Utbildningsstyrelsen
- Språkanvändare
- VIKKE-hanke, Niilomäki instituutti och Jyväskylä universitet
- Åbo akademi

Se även figur 1 i kapitel 1.

Samarbetet med hörcentralernas habiliteringshandledare och Valteri Skillas hörselpedagog koncentrerade sig på kontakt om familjers behov för stöd.

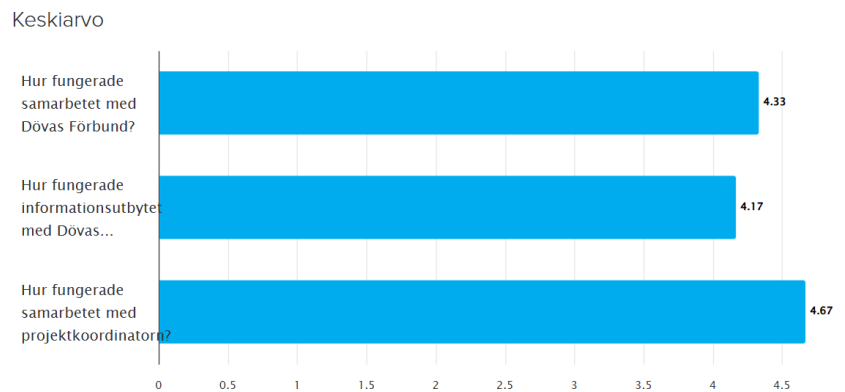
Koordinatorn gjorde ett kort frågeformulär till intressegrupperna, dvs. FST rf, Pedersöre kommun och Humak. Skala från 1-5 (5 = ytterst viktigt/utmärkt).

Hur viktigt känns det att projektet fått finansiering och genomfördes år 2024-2025?

Figur 10. Bild på respons om hur viktigt projektet anses vara som fick ett medeltal på 4.51 av fulla 5.

Hur fungerade samarbetet med Dövas Förbund?

Figur 11. Bild på respons om samarbetet med Dövas Förbund.

2.1.9 Informationsspridning

Koordinatorn använde sig av media och social media för att informera om språket, dess ställning, revitaliseringsåtgärder och projektet enligt följande.

- Projekt Språkstyrka fortsätter sin gång
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 4.4.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Papunet har förnyat sina svenskspråkiga sidor 19.4
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 19.4.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Förnyad handbok om teckenspråkiga barn i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen
  - [Förnyad handbok om teckenspråkiga barn i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen - Finlands Dövas Förbund](#)
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 17.5.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Vad allt kan rymmas i ett år av projekt Språkstyrka?
  - [Vad allt kan rymmas i ett år av projekt Språkstyrka? - Finlands Dövas Förbund](#)
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 5.9.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Under Svenska veckan firas även det finlandssvenska teckenspråket
  - [Under Svenska veckan firas även det finlandssvenska teckenspråket - Finlands Dövas Förbund](#)
- Seminarium om finlandssvenskt teckenspråk
  - [Seminarium om finlandssvenskt teckenspråk - Finlands Dövas Förbund](#)
  - <https://www.facebook.com/share/v/1A8zxtQhDU/>
- Seminarium 9-10.11.2024 – Hur mår du finlandssvenska teckenspråket?
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 14.11.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Ge kommentarer till ett utkast av revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk
  - [Ge kommentarer till ett utkast av revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk - Finlands Dövas Förbund](#)
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 28.11.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Hur mår det finlandssvenska teckenspråket? Seminariet gav svar (endast text, inte video)
  - [Hur mår det finlandssvenska teckenspråket? Seminariet gav svar - Finlands Dövas Förbund](#)
- Hörande om revitaliseringsprogrammets utkast

- [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 7.2.2025 - Finlands Dövas Förbund](#)
- Mera VIKKE på svenska
  - [Mera VIKKE på svenska - Finlands Dövas Förbund](#)
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 3.4.2025 - Finlands Dövas Förbund](#)
- CODA-information till daghem och skola
  - [CODA-information till daghem och skola - Finlands Dövas Förbund](#)

Därtill skrev koordinatoren även andra nyheter för att sprida information om språkets situation, olika händelser och evenemang om och på språket. Här några exempel:

- Livsfarligt på allvar! Ett svårtolkat mordmysterium
  - [Livsfarligt på allvar! Ett svårtolkat mordmysterium - Finlands Dövas Förbund](#)
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 7.5.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- DHBS har förnyat sin webbplats
  - [Finlands Dövas Förbunds nyhetsöversikt 30.5.2024 - Finlands Dövas Förbund](#)
- De vackraste julsångerna sjungs i Karleby
  - [De vackraste julsångerna sjungs i Karleby - med finlandssvenskt teckenspråk | Gudstjänst | Yle Arenan](#)
- Fest på slottet 2024 med finlandssvenskt teckenspråk
  - [Fest på slottet 2024 med finlandssvenskt teckenspråk | Fest på slottet 2024 | Yle Arenan](#)

För informationsspridning användes i huvudsak FDF:s webbsidor och den finlandssvenska Facebookgruppen ¹⁸ som har 265 medlemmar. Gruppen är offentlig och kräver inte ett Facebook konto för att tillgå informationen och är därmed tillgänglig. Föreningen Döva och hörselskadade barns stödförening rf:s grupp med 149 medlemmar (delvis samma medlemmar) användes också.

Information spreds på svenska, finlandssvenskt teckenspråk och finska.

2.2 Finlandssvenska teckenspråkiga rf:s verksamhet

Finlands dövas förbund har från projektet Språkstyrka del 4, fördelat till föreningen understöd med fokus på språkmentorverksamhet och deltagande i arbetet med FSTS revitaliseringsprogram.

Språkmentorverksamhet

Under året ordnade vi lite annorlunda form genom att ordna större gruppträffar samt samarbete med föreningens övriga barn- och familjeträffar. Behoven och resurserna varierar under året så detta har varit önskemål som har kunnat genomföras. Vi ordnade tre olika träffar som samlade 7, 12 och 18 deltagare. Genom träffarna har vi haft samtal med föräldrar, barnen har fått både leka och spela på teckenspråk samt träffa varandra. En familj har kunnat få regelbunden mentorskap och övriga familjer främst via storgruppträffar. Inför Lillajul programmet har vi haft

¹⁸ <https://www.facebook.com/groups/249227052369448>

distansträffar både för hörselskadade barn samt CODA barnen inför Luciatåget som framfördes på föreningens traditionella Lillajul där flera familjer deltog. Uppskattat inslag och att så många barn och unga deltog.

Början av år 2025 ordnade vi två olika träffar på distans för CODA barn samt för barn med hörselnedsättning och syskon som samlade totalt 9 barn. Distansträffen leddes av Sandra Westerholm (TeckenSandra) som ordnade workshop att hitta på en saga. Barnen berättade vilka figurer skulle inkluderas, vad som skulle hända m.m. Sagorna färdigställdes sedan i tre olika versioner, två stycken uttrycks via kommunikationssätten tecken som stöd och tecknad svenska, medan den tredje i sin helhet på finlandssvenskt teckenspråk. Sagorna ska fungera som underlag för familjen att bekanta sig med olika sätt att kommunicera samt på finlandssvenskt teckenspråk, detta ökar kunskapen och förståelsen om de olika sätten som finns. Mentorerna får också underlag att kunna använda sagorna i sina träffar.

Revitalsieringsprogrammet

Under året har vi haft konsultation i arbetet med dokumentet för kommande revitaliseringsprogram. FST har bidragit med sin kunskap samt ansvarat för genomgång av förslaget med teckenspråkiga finlandssvenskar för att få kommentarer som en del av hörandeprocessen. Träffen ordnades på föreningens lokal i form av fysisk träff för att gå genom olika delar på teckenspråk.

Under seminariedagarna som ordnades 9-10.12.2024 berättade vi om programmets process och hade workshops.

Magdalena Kintopf-Huuhka har även deltagit på informationstillfälle åt Finlands dövas förbunds anställda tillsammans med koordinatören Annika Aalto.

2.3 Pedersöre kommuns verksamhet

Språkstyrka i Ytteresse skola

Projektet har fortsatt utan samarbete med Valteri Skilla. Tre personer har arbetat med projektet: en speciallärare, en klasslärare och en skolhandledare. Under detta läsår har vi haft sammanlagt 10 elever inom undervisningen på nätet, varav två är CODA-elever.

Den 10 juni genomfördes en intervju om teckenspråk för tidskriften Vi hörs. Artikeln kan läsas på: [Vi hörs 1 september 2024](#)

Under skolåret har en av teckenspråklärarna gjort åtta besök till en annan skola i Pedersöre för att stärka en elevs hörselmedvetenhet och teckenspråk samt ge rådgivning till undervisande lärare.

5.9 deltog vi i ett möte gällande Språkstyrkas ansökan för följande finansieringsperiod. En lärare har deltagit i ett nätverksmöte kring en elevs individuella undervisningsplan. En lärare deltog i ett distansmöte kring planering av FSTS teaterföreställning "Se vad jag säger".

Under höstterminen införskaffades en Green screen, vilket underlättar då vi producerar material som kan anpassas för teckenspråksundervisningen. Vi har också köpt olika böcker (främst engelskspråkiga) som beskriver barn som använder CI och teckenspråk.

En skolgångshandledare som har teckenspråk som modersmål producerade adventskalender som vi använde i fjärrundervisningen. En film om svenska dagen gjordes också. Eftersom vår skola är en Bravo-skola fick vi tillgång till teckenmaterial till Snälla hjältar sången. Den kunde hela skolan teckna på den virtuella galan som hölls på svenska dagen.

Vi hade en teckenspråkstolk studerande på praktik. Där kunde vi synliggöra vår teckenspråkiga miljö även för oss själva.

Vi gjorde ett studiebesök till Härnösand, Kristina skolan och till Haga skola i Umeå 4-6.2.

I Kristina skolan fick vi ta del av hur de jobbar med fjärrundervisningen och hur de ordnat undervisningen i klass. Även vilken plattform de sparar sitt material på och ur de praktiskt genomför en lektion. Mycket berikande.

Två dagar i mars hade lärarna ledigt från egen undervisning och kunde skapa mera teckenspråksmaterial till undervisningen på nätet. Vi skapade en materialbank där man lätt kan hitta material på tre olika nivåer. Vi gjorde nytt material samt gammalt beprövat material som digitaliserades.

Vi har haft kontakt med hörselpedagogen från Valteri Skilla som ibland suttit med på fjärrundervisningen ifall hon varit på besök just den dagen. Ofta är feedbacken att eleverna uppskattar teckenspråksundervisningen mycket.

Projektet Språkstyrka som innefattar bland annat undervisning på nätet har pågått i fyra år och några av eleverna har varit med från början. Vartefter teckenspråksnivån höjs kan eleverna flytta över till skolhandledaren som själv är teckenspråkig. Vi fungerar främst som lärare i teckenspråk men i lika hög grad som en vuxen som har förståelse för vilka utmaningar en elev med hörselnedsättning har. Eftersom elevantalet ökat har vi oftast två elever samtidigt, vilket ger eleverna möjlighet till kamratstöd och de kan diskutera olika ämnen som berör hörselnedsättningen. Vi bemödar oss om att implementera hörselmedvetenhet i elevernas vardag. Lektionerna slutar alltid med en positiv känsla och välbefinnande och man ser att eleverna mår bra av att ha blivit sedda och hörda.

Utmaningar för undervisningen på nätet är som tidigare; dels att alla elever med hörselnedsättning inte nås, dels att mottagande skola inte värdesätter undervisningen till den grad att den kunde fås inom elevens skoldag. Vi är glada över att CODA-eleverna har fått tillgång till teckenspråk igen. Vi kan konstatera att deras behov att få lära sig teckenspråk är stort och uppskattas mycket.

Den rådgivande delen till klasslärare i projektet är nästan obefintlig. Endast under studiebesök har vi kunnat diskutera med lärare som undervisar barn med hörselnedsättning.

Språkstyrka i Snäckan

Projektet Språkstyrka har under de senaste tre åren gett Snäckan förskola/resursenhet möjligheten att utveckla en tydlig struktur och modell för hur vi undervisar i tecken som stöd. Vårt mål har varit att stöda personalen inom daghem och förskolor i Pedersöre kommun, genom ett teaminriktat arbets sätt som lyfter både kompetens och vi-anda.

Undervisningen har skett i form av Teckenworkshopar där hela personalgrupper deltagit samtidigt. Denna modell har visat sig vara mycket lyckad, då deltagarna upplevt större delaktighet, engagemang och gemenskap i sitt lärande. Undervisningen har kunnat anpassas till de behov som framkommit i arbetslagen, och lärarna har fått en god överblick över vilket teckenmaterial som är mest relevant och användbart i vardagen.

Genom att stärka lagandan i grupperna har vi sett hur modet att använda tecken ökat, vilket i sin tur skapat trygghet i att våga prova nytt. Deltagarna har lyft hur värdefullt det varit att lära tillsammans med sina kollegor, och hur det konkret påverkat användningen av tecken i barngrupperna.

Feedbacken från personalen har varit positiv och visar att projektet bidragit till en ökad användning av tecken som stöd, särskilt bland barn med olika kommunikationsbehov. Vår förhoppning är att vi lyckats inspirera fler att "få fram händerna ur byxfickorna" – att aktivt börja använda tecken i sin dagliga verksamhet.

Innehållet i våra workshopar har utformats utifrån deltagarnas behov och önskemål. Vi har gått igenom:

- Vad finlandssvenskt teckenspråk är, och hur man skiljer det från andra teckenspråk.
- Tecknens handformer, lägen, rytm, kroppsspråk och mimik.
- Hur vi vid Snäckan jobbar med tecken som stöd i vardagen.
- Hur man söker material på nätet och hur teckenkartor kan användas i verksamheten.

Vi har skapat och använt teckenkartor inom teman som: aktiviteter, veckodagar, djur, fordon, mat, känslor, högtider och rutinsituationer. Tecken har även integrerats i sånger, sagor, ramsor och lekar. Lekar som "trasiga telefonen" med tecken och teckenminuten har använts för att förstärka lärandet på ett lekfullt sätt.

Under verksamhetsåret har vi fokuserat på att ytterligare fördjupa förståelsen för hur tecken som stöd kan integreras i förskolans dagliga rutiner. Vi kommer också att fortsätta utveckla vårt material, inklusive digitala resurser, och stöda nya team inom kommunen.

Deltagarnas utvärderingar har varit konstruktiva och uppmuntrande.

2.4 Humaks verksamhet

Selvitys siirretyn avustuksen käytöstä Humak

Avustuksen käytön tiedot

Humak on toiminut jäsenenä suomenruotsalaisen viittomakielen elvytysohjelman työryhmässä sekä antanut kommentteja elvytysohjelman luonnokseen alkusyksystä 2024.

Elvytysohjelman kuuleminen toteutettiin joulukuussa 2024, jolloin Humak myös antoi kommentteja luonnokseen.

Suurta suomenruotsalaisen viittomakielen tulkkien pulaa pyrittiin helpottamaan pitkällä aikavälillä. Yhteistyössä Språkstyrka-hankkeen koordinaattorin kanssa laadittiin ruotsinkielinen kirje lukiolaisille, jossa kerrottiin mahdollisuudesta opiskella viittomakielen tulkiksi. Kirjeessä esiteltiin koulutusta, jonka kielinä ovat suomi ja suomalainen viittomakieli, sekä kerrottiin suomenruotsalaisista Livs-koulutuksista. Lisäksi kirjeeseen sisällytettiin perustietoa suomenruotsalaisesta viittomakielestä. Språkstyrka-hankkeen koordinaattori lähetti kirjeen kaikkiin ruotsinkielisiin lukioihin ympäri Suomea.

Tarkasteltiin Humakin voimassa olevaa opetussuunnitelmaa ja siitä laadittiin erillinen versio, jossa otetaan mahdollisuuksien mukaan erikseen huomioon ruotsinkielisten opiskelijoiden opintopolku. Tämän kautta pyritään mahdollistamaan valmiudet myös suomenruotsalaisen viittomakielen tulkkaukseen koulutuksen päätyttyä.

Hankkeessa ei ole tehty varsinaisia hankintoja.

Texten på svenska:

Information om användningen av bidraget

Humak har varit medlem i arbetsgruppen för revitaliseringsprogrammet för det finlandssvenska teckenspråket och har lämnat kommentarer till programmets utkast i början av hösten 2024. Ett hörande om revitaliseringsprogrammet ägde rum i december 2024, då Humak även lämnade kommentarer till utkastet.

Syftet var att på lång sikt underlätta den stora bristen på finlandssvenska teckenspråkstolkare. I samarbete med koordinatören för Språkstyrka-projektet skrevs ett svenskspråkigt brev till gymnasieelever med information om möjligheten att studera till teckenspråkstolk. I brevet presenterades utbildningen på finska och finskt teckenspråk samt Livs utbildningarna. Brevet innehöll också grundläggande information om det finlandssvenska teckenspråket. Språkstyrkans koordinator skickade brevet till alla svenskspråkiga gymnasier i Finland.

Den befintliga läroplanen för Humak granskades och en separat version utarbetades, som i mån av möjlighet tar hänsyn till svenskspråkiga studenters studiestig. Syftet med detta är att möjliggöra för studenterna att efter avslutad utbildning kunna tolka även till finlandssvenskt teckenspråk.

Inga uppköp har ägt rum.

2 Resurser

Inom projektet arbetade flera personer, men ingen på fulltid.

Projektkoordinatorn på FDF arbetade med 80 % arbetstid. Därtill anställde förbundet fyra personer på timbasis för arbete med tecknade bilder på Papunet, planering av ny verksamhet för följande finansieringsperiod och verksamhet som kan genomföras med skild finansiering samt utarbetning av revitaliseringsprogrammet.

Inom arbetsgruppen för revitaliseringsprogrammet fanns med både personer som kunde delta inom sina arbetsuppgifter och som ställde upp som frivilliga (3 personer).

FST:s verksamhetsledare arbetade deltid med språkmentorverksamheten och anställde två personer för arbetet med revitaliseringsprogrammet på timbasis.

På Humak arbetade en person på deltid för att kommentera revitaliseringsprogrammets utkast samt kontakta de svenskspråkiga gymnasierna och anpassa läroplanen.

I Pedersöre arbetade tre lärare med undervisningen på nätet på Ytteresse skola och skolans rektor bar koordineringsansvar för arbetet inom kommunen. En person på Snäckan ordnade annan verksamhet.

3 Slutord

Samarbete är i nyckelroll då man arbetar med revitalisering av ett litet och hotat språk. Det finlandssvenska teckenspråket är ett av de minsta språken i Finland och konstaterats vara allvarligt hotat enligt UNESCO:s kriterier för hotade språk.

Till koordinators uppgifter hörde att etablera nya kontakter, uppehålla nätverk och forma nya enligt projektets målsättningar och intressegruppernas behov.

Ur figur 1 i kapitel 1 ser man att projektet är brett och att verksamheten genomförts på flera olika nivåer. Projektet innehöll både konkret verksamhet och planering av verksamhet som genomförs senare med skild finansiering. Verksamheten har utgått från behov som språkbrukarna och familjer med hörselnedsatta och coda-barn har uttryckt sig om.

Flera aktörer har varit i central roll under projektet. FST, Ytteresse skola, resursenhet Snäckan och Humak har bidragit med mycket värdefull arbetsinsats. Utöver dessa aktörer har fler andra instanser och personer gett sin insats. Man kan förvisso konstatera att ingen enskild aktör kunnat åstadkomma liknande resultat ensam.

Projektet var lyckat och medförde framsteg. Även utmaningar hörde till processen men det tyder egentligen på att målsättningarna varit ambitiösa.

Projektkoordinatorn vill rikta ett varmt tack till alla samarbetsparter, kollegor och Undervisnings- och kulturministeriet, på UKM speciellt Marjo Vesalainen.

“The only failure in language revitalization is to give up”

Leanne Hinton,

professor emerita Department of Linguistics,

University of California at Berkeley & Advocates for Indigenous California Language Survival

Källor

Din åsikt.fi, [Dinåsikt.fi - Justitieministeriet - Suomi.fi](#) (hämtad 25.5.2025)

KiVANET, [KiVANET](#) (hämtad 25.5.2025)

Facebook, [\(20+\) FDF:s teckenspråkiga ankdamm | Facebook](#) (hämtad 25.5.2025)

Papunet, [Tecken som stöd - Papunet på svenska](#), 2023 (hämtad 25.5.2025)

Språkpolitisk program, [Språkpolitiskt program : Statsrådets principbeslut \(valtioneuvosto.fi\)](#), 2022

Teckenspråkiga biblioteket, [Teemaviittomapeli \(viittomakielinenkirjasto.fi\)](#)

Temasidan för finlandssvenskt teckenspråk, på svenska: [Finlandssvenskt teckenspråk och språkets revitalisering - Finlands Dövas Förbund \(kuurojenliitto.fi\)](#), på finska: [Suomenruotsalainen viittomakieli ja sen elvytys - Kuurojen Liitto, 2023](#)

Verksamhetsberättelse 2024-2025, Projekt Språkstyrka – revitalisering av finlandssvenskt teckenspråk, Finlands Dövas Förbund, 2023

VIKKE på svenska, [Välkommen till VIKKE-projektets webbplats! – VIKKE \(nmi.fi\)](#), 2025